

Eigenaarschap leerkrachten uitbouwen
Utrecht 14 april 2010

Beroepstrots: een ongekekende kracht

Thijs Jansen

Opzet

1. Definitie-kwesties: professional,
(semi-)publieke sector
2. Beroepszeer
3. Beroepstrots als ongekekende
kracht

I. Wat is Professionaliteit?

De echte professional

‘Bij een echte professional denk ik toch onmiddellijk aan het ritueel bij sommige kloosterorden, waar je plat met je smoel op de grond voor het hogere moet als je intreedt en trouw belooft. Dat is iets wat je nooit zal vergeten. Professie betekent ook letterlijk: dat je buigt voor iets waarmee je je verbonden hebt, waaraan je trouw gezworen hebt. Dat is voor mij de maat voor de echte professional’.

Johan Schaberg, columnist NRC Handelsblad

Wetenschappelijke definitie Professie

- de leden organiseren zich in een beroepsgroep (collectief)
- men beheerst een complex geheel aan kennis en vaardigheden en beheert dat zelf (opleiding)
- de groep bindt zich aan een beroepscode waarbij men belooft de kennis en vaardigheden te onderhouden en zich in te zetten voor kwaliteit, integriteit, altruïsme en het publieke belang in hun sector (roeping)

Publieke professionals ?

- Professionals werken in de semi-publieke sector.
- Gaat om privaatrechtelijke non-profit organisaties (verenigingen en stichtingen)
- Uitsluitend of hoofdzakelijk afhankelijk van publieke middelen
- Vergelijkbaar met professionals in de markt die grote publieke verantwoordelijkheden hebben (notaris, accountant, actuaris, advocaat, bankiers!)

Zelforganisatie als ruil

- Zelforganisatie die meestal de vorm aanneemt van een beroepsvereniging, maar daarnaast ook bijvoorbeeld van 'maatschap'
- Ruil: in ruil voor een goede zelforganisatie en zelfbestuur krijgt beroepsgroep monopolie over het gebruik van de expertise, het recht op een aanzienlijke autonomie in de praktijk
- Verantwoording schuldig aan degenen die zij dient
- Zelfregulering als recht en plicht

2. Beroepszeer

2005

4 drukken

Beroepszeer
Waarom
Nederland niet
goed werkt

Onder redactie van

GABRIËL VAN DEN BRINK,
THIJS JANSSEN & DORIEEN PESSERS

Met bijdragen van o.a.

GEERT MAK & AD VERBRUGGE

& interviews met

LEO PRICK, MATHIEU WEGGEMAN,
HARRY STARREN, ANNELIES VAN HEIJST
& GIEL HUTSCHEMAEKERS

Boom

Beroepszeer

- 1. Toenemende verantwoordingsdruk: cijferziekte en registratiegekte
- 2. Toenemende werkdruk.
- 3. De professional gereduceerd tot uitvoerder. Veranderingen van bovenaf en zonder zeggenschap van de werkvloer doorgedrukt
- 4. Steeds efficiënter werken, voor steeds minder geld.
- 5. Een nieuwe taal is dominant geworden, een bedrijfstaal en een markttaal.
- 6. Bazige managers & bestuurders

Stichting Beroepseer www.beroepseer.nl

Opgericht begin 2006 door:

Thijs Jansen & Alexandrien van der Burgt-Franken.

- Wat te doen tegen beroepszeer?

BEROEPS
TROTS

THIJS JANSEN,
GABRIËL VAN DEN BRINK
& JOS KOLE (RED.)

Boom

BEROEPS TROTS

EEN ONGEKENDE KRACHT

THIJS JANSEN, GABRIËL VAN DEN BRINK & JOS KOLE (RED.)

Boom

- 3. Remedie:
- Andere
- bestuursfilosofie !
-
-
-

Uitgangspunten nieuwe bestuursfilosofie

- Kernpunt is: motivatie!
- In liberale democratische rechtsstaat: voortdurend blijven zoeken naar zoveel mogelijk vrijwillige binding aan het publieke belang
 - Innerlijke betrokkenheid op de publieke zaak is groot goed. Moet gestimuleerd en erkend worden.
 - Professionals binden zich vrijwillig aan idealen, normen en waarden en willen daaraan gehouden worden.

Neo-republikeins besturen

- Burger = iemand met betrokkenheid bij publieke zaak
- Door zelfbestuur maken burgers zich vrij van willekeurige machtsuitoefening
- Zelfrespect door zelfbinding

Motivatie

Onderscheid tussen
extrinsieke en intrinsieke
motivatie

Extrinsieke motivatie

- Je doet iets omdat een ander je dat opdraagt
- Hoort niet bij je eigen identiteit, tot je eigen ambitie; niet eigen, maar vreemd
- Je voelt je zelf niet als oorzaak van je eigen handelen
- Je bent iets verschuldigd aan de ander en niet aan je zelf

Intrinsieke motivatie

- Waar je naar streeft, behoort tot je identiteit
- Je bent de verplichtingen niet in de eerste plaats een ander schuldig, maar aan je zelf
- Zo voel je je de oorzaak van je eigen handelen: je bent autonoom, zelfregulerend
- Dit leidt tot zelfrespect en zelfachting
- En dat zijn krachtig motiverende gevoelens

Kwaal heersende bestuursfilosofie

- Vooral extrinsieke motivatie:
- Van bovenaf opgelegde grote uniformerende hervormingen zonder draagvlak
- Marktwerking die ervan uitgaat dat professionals onvoldoende kwaliteit zullen leveren als niet op de hielen gezeten door concurrenten en klanten
- Toenemende verantwoording aan externe partijen; roep om transparantie

Nieuwe bestuursfilosofie

- Stuur aan op zoveel mogelijk intrinsieke motivatie bij professionals
- Zelfrespect is een onderschatte en onbenutte drijvende kracht
- Laten we die weer veel meer aanspreken en benutten!

Hoe?

- Hoe stuur je bij professionals aan op zelfrespect en intrinsieke motivatie?

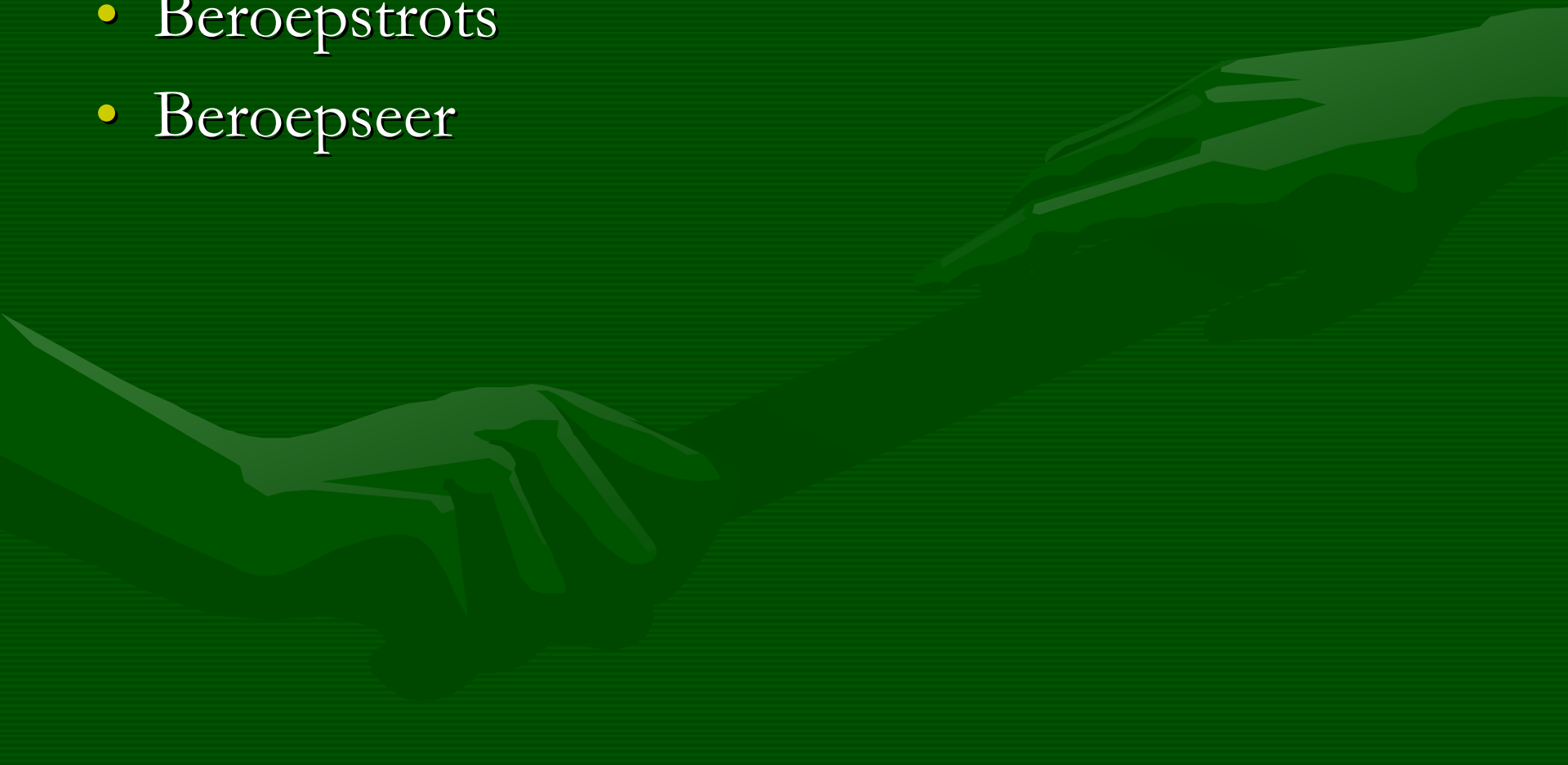
Hoe krijgen we het zo:

#12 JOY IN WORK

Drietrapsraket Intrinsieke motivatie

- Eigenwaarde
- Beroepstrots
- Beroepseer

Ambachtelijkheid en eigenwaarde

Ambachtelijkheid: De eigenlijke kern van het professionele leven is het streven om steeds beter te worden in wat je doet en daardoor iets steeds beters te maken. Het prototype daarvan is de ambachtelijke vakman die werk wil leveren dat aan de hoogst mogelijke kwaliteitsmaatstaven voldoet.

Ambachtelijkheid bron eigenwaarde

- Door het leren van een complexe vaardigheid en je blijven ontwikkelen, krijg je een gevoel van eigenwaarde dat niet in de eerste plaats afhankelijk is van de erkenning van anderen.
- Dat blijkt uit de definitie die Sennett van vakmanschap geeft: iets goed doen *als doel op zich*.

Beroepstrots

‘Het zelfbewust, in het openbaar uitkomen voor een prestatie of eigenschap van jezelf of van iets of iemand die je tot ‘jezelf’ rekent , omdat je vindt dat de waarde daarvan bredere erkenning verdient. Daarbij ben je erop uit dat anderen je positieve waardering van dat ‘eigene’ op zijn minst zullen respecteren, of – nog sterker – delen’.

Beroepseer

- 'Eer' is van toepassing als een ik hoge eisen aan zijn eigen doen en laten stelt, om in de ogen van zichzelf en anderen iets voor te stellen. Eer is in tegenstelling tot trots een ingespannen streven. Ook hier is sprake van een nauwe relatie tussen zelfrespect en respect (van anderen). Vaak gaat het hierbij om het voldoen aan hoge normen die door je zelf en de groep waar je bij hoort tot maat zijn verklaard.

De opbouw van zelfrespect

Binnen

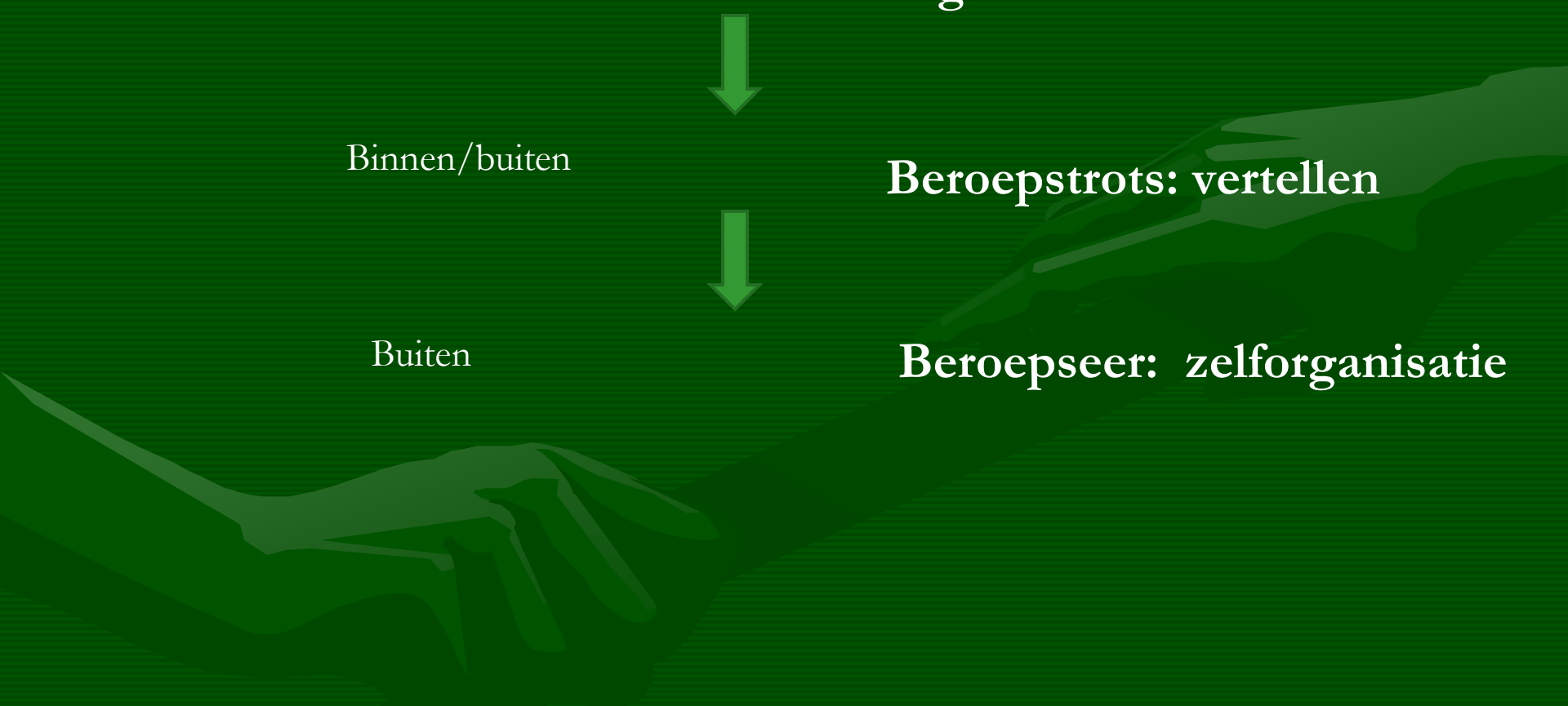
Eigenwaarde: ontwikkelen

Binnen/buiten

Beroepstrots: vertellen

Buiten

Beroepseer: zelforganisatie

Conclusie

- We moeten de kracht van zelforganisatie, zelfbinding en zelfbestuur herontdekken.
- Republikenisme kan daartoe inspireren.
- Zoveel mogelijk streven naar *vrijwillige* binding aan het publieke belang van professionals. Dit zie ik als een cultuurgoed dat dringend aan herwaardering toe is.
- Kernwoorden van de nieuwe benadering: intrinsieke motivatie: ambachtelijkheid, gevoel voor eigenwaarde, betrokkenheid, zelfrespect en zelfbinding, zelforganisatie.

- *Alles wat vrijwillig is,
is eervol (Seneca)*